

דו"ח סופי לתכנית מחקר מספר 277-0149-07

שיפורים בטיפול ובאיחסון אתרוגים לאחר הקטיף

Improved methods for treating and storing etrogim after harvest

מוגש לקרן המדען הראשי במשרד החקלאות

ע"י

קליין יהושע מדעי הצמח, מינהל המחקר החקלאי, בית דגן

פליק אלי איחסון, מינהל המחקר החקלאי, בית דגן

הבה יונית מדעי הצמח, מינהל המחקר החקלאי, בית דגן

Joshua Klein, Plant Sciences, ARO-Volcani Center, POB 6 Bet Dagan 50250

vcjosh@agri.gov.il

Elazar Fallik, Postharvest, ARO-Volcani Center, POB 6 Bet Dagan 50250

efallik@agri.gov.il

Yonit Hebbe, Plant Sciences, ARO-Volcani Center, POB 6 Bet Dagan 50250,

yonhb@agri.gov.il

אוקטובר 2010

חשון תשע"א

הממצאים בדו"ח זה הינם תוצאות ניסויים.

הניסויים מהווים המלצות לחקלאים: לא

חתימת החוקר

*

תקציר

הצגת הבעיה מגדלי אתרוגים רוצים לייצא את הסחורה באוניה לעומת ייצוא אווירי יקר. עלות ייצוא ימי נאמד בחצי שקל לפרי, כאשר ייצוא אווירי נאמד בארבע שקלים לפרי. המגדלים גם רוצים לשמור את הפירות מתחילת הקטיף במצב מרבי מבחינת צבע וצורה עד לשיווק, שיכול להיות עד שלשה חדשים או יותר לאחר הקטיף. רצוי איפה לפתח שיטות לשמירת אתרוגים לתקופות של חודש עד ארבעה חודשים, הן לאפשר ייצוא ימי זול והן לאפשר איחסון בטוח של הפרי עד לייצוא.

מטרות המחקר מטרותינו היו לפתח שיטת אחסון שישלב שמירת צבע מעונת הקטיף ועד לשיווק יחד עם הגנה בפני איבוד משקל והופעת נזקי צינה.

שיטות העבודה זנים שונים של אתרוגים (ברש (אורדנג), תימני, קלברי, חזון איש) נקטפו בפרדס ואוחדנו חשופים או בשקיות פלסטיק מסוגים שונים ובדרגות חירור שונות. הפרי אוסן במשטרי טמפרטורות שונות (8,6,3,12-ו"צ עם או בלי השהייה ל-3 ימים ב-16 מ"צ לפני איסון), והוצאו לבדיקות חודשיות. נבדקו זווית גוון (H°) הפרי, איבוד משקל, ופליטת פחמן דו-חמצני. גם דורגה הופעת נזק צינה.

תוצאות עיקריות זן האתרוג התימני היה הכי רגיש לטמפרטורת נמוכות, דבר שהתבטא בהופעת נזקי צינה ובשינוי צבע. הזן קלברי נשמר הכי טוב באחסון. איחסון בשקיות פלסטיק הפחית איבוד משקל ומנע הופעת נזקי צינה, במיוחד בצירוף עם השהייה ב-16 מ"צ לפני איחסון. פליטת פד"ח גברה עם הופעת נזק צינה, אך לא היה קשור להצהבה.

מסקנות והמלצות לגבי יישום התוצאות ניתן לאחסן רב זני האתרוגים כאשר הם עטופים בפלסטיק ב-8 או 12 מ"צ (וייתכן ב-10 מ"צ, גם) לחודשיים עד שלשה חדשים. ברם, הזן תמני הוא רגיש וניתן לאחסנו רק חודש-חודשיים. מומלץ לבדק איחסון בשקים גדולים המכסים מגש של 10-12 פירות בבת אחת, במקום פירות בודדים, על מנת לחסך במשאבים.

מבוא

עלות ייצוא אתרוגים לחו"ל במטוס היא 5 ₪ לפרי (לפחות), לעומת 0.5 עד 1 ₪ הובלה ימית. קיים צורך בפיתוח שיטות לטיפול אחר הקטיף, שיאפשרו אחסון בטוח והובלה יותר זולה של אתרוגים איכותיים השומרים על טריותם והדרם עד לחג סוכות. לשם כך בחננו כמה שיטות לטיפול אחר הקטיף המקובלות בפרות הדר אחרים, אך שלא נחקרו באתרוגים. השיטות כללו הברשה במים חמים ופושרים, שזאת שיטה שפותחה במינהל המחקר ע"י צוות בראשותו של פליק, המיועדת להוריד אבק ובגיי פטריות מירקות ופירות לאחר קטיף. גם בדקנו אריזת האתרוגים ביריעות פלסטיק שונות, הן מבחינת סוג הפלסטיק והן מבחינת כמות החורים שבו, על מנת להפחית איבוד משקל תוך שימור צבע הקליפה והימנעות מריקבון. בנוסף חקרנו השפעת טמפרטורה ומשך תקופת איחסון על טיבם של אתרוגים.

עיקרי הניסויים

עבדנו עם ששה זני אתרוג (הלפרין, רב מיכל-יהודה (רמ"י), תמני, קלברי, ברברמן, ורגיל (אורדנג)) מארבעה משקים (ישרש, פרדסיה, בית חילקיה, כפר חב"ד). האתרוגים נשקלו וצבעם נמדד אחר הקטיף, וטופלו כלהלן: בקורת, הברשה, עטיפה בשקיות, והשהייה ל-3 ימים ב-16 מ"צ לפני איחסון ב 3,6,8,11 או 20 מ"צ. כל טיפול נערך ב-10 או 25 פירות מכל זן, משקל הפירות ו-זווית הגוון (hue angle) נמדדו ע"י מאזניים ו Minolta chromameter למפרע. פליטת גזים (פח"ד ואתילן) נמדדו בגז כרומטוגרף.

א. הברשה עם ובלי אריזה ב-XF

הברשה ב-38 מ"צ, שהוכחה כמועילה למניעת איבוד משקל בגידולים אחרים באחסון, שוב הוכחה השנה כמאיצה איבוד משקל באתרוגים. הזן היחיד שלא הושפע לרעה היה 'רגיל', בפרי משני פרדסים (טבלה 1). עטיפה ב-XF הפחית את איבוד המשקל ב-20 עד 25 אחוז, ואף מנע את איבוד המשקל שנגרם מהברשה. אפשר שהעטיפה גרמה לסביבה לחה שעודדה הגלדת פצעי ההברשה, ואף עודד יצירת מחסום לאידוי מים מהפרי, שהרי שילוב של הברשה ועטיפה מנעה כמעט 10 אחוז יותר איבוד משקל לעומת XF לבד. על אף שהברשה האיצה את איבוד המים בצורה ניכרת, לא נמצאו הבדלים בפליטת פח"ד או אתילן בין פירות לא מטופלים לאלו שעברו הברשה (איור 1). אמנם, היות והברשה גם גרמה לפצעים קלים שהחמירו משך האחסון, לא מומלץ להשתמש בזה לטיפול באתרוגים.

אריזה ב-CIT

רמת עבירות למים וחירור לא השפיעו על זווית גוון האתרוגים (טבלה 2). לעומת זאת, עטיפה ב-CIT בעבירות נמוכה למים חצה את איבוד המשקל, אך לא השפיעה על הצטברות פח"ד. כצפוי, ככל שדרגת החירור עלתה, כך ירדה כמות הפח"ד שהצטברה בשקית. נראה איפה שאין תלות בין הצטברות פח"ד, שמירת צבע, ואיבוד משקל באתרוגים. אמנם, טמפרטורת האחסון כן השפיעה (כצפוי) על מדדי איכות אלו, כאשר אחסון ב-11 מ"צ שמר יותר טוב על איכות הפרי לעומת אחסון ב-20 מ"צ (טבלה 3). כמו כן, יותר פח"ד הצטבר ב-20 מ"צ לעומת 11 מ"צ, וכן ב-7CITa הפחות עביר לגזים הצטבר יותר מח"ד מאשר ב-7CIT (איור 2).

ב. אריזה בסוגים שונים של פלסטיק בטמפרטורות שונות

אריזה בשקיות פוליאיתילן (שהישגנו ממאפייה וששמו כעקרון לאריזת ככרי לחם) מנעה איבוד משקל וירידה בזווית גוון יותר מאריזה ב-XF או בשקיות פוליקרבונאט (שמשמות בדרך כלל לאריזת ראשי חסה) (טבלה 4). אתרוגים צהובים ($94 = ^\circ\text{H}$) שאוחסנו חודשיים ב-4 מ"צ בפוליאיתילן כמעט ולא אידו משקל או שינו צבע. המצב היה דומה באתרוגים ירוקים ($118 = ^\circ\text{H}$). כצפוי, אחסון ב-11 מ"צ לחודשיים או ב-20 מ"צ לחודש הגביר את איבוד המים ושינוי הצבע (הצהבה).

ג. אריזה ב פוליאיתילן לא צפוף במשטרי טמפרטורה שונים

היות והרבה אתרוגים משתמשים בשקיות פוליאיתילן פשוטות (המיועדות לכריכים, והמכונות "ריש-רש" בגלל קולן כשמועכים אותן) לשימור זמני של אתרוגים, בעונה האחרונה בדקנו איך ניתן לנצל את השקיות לאחסון מרבי של זנים שונים של אתרוגים. השקיות הגינו הטיב נגד איבוד משקל משך ארע חדשי אחסון (טבלה 5), לעומת אחסון חשוף. ברם, ככל שהטמפרטורה ירדה, עלה שיעור איבוד משקל, אפילו באתרוגים מכוסים. ייתכן שזה נזק נלווה לנזק צינה, שהיה שכיח בטמפרטורות נמוכות. שהייה ב-16 מ"צ לפני אחסון ב-3 או 6 מ"צ שמר יותר על משקל הפרי, אך היות וזה לא שמר נגד נזקי צינה (טבלה 7) בטמפרטורות נמוכות, אחסון בטמפרטורות אלו לא יישומית. דבר זה מוחש היטב בזריקת רוב האתרוגים המאוחסנים ב-3 או 6 מ"צ בחודש הרביעי לאיחסונם.

צבע הפירות נשמר יותר טוב באריזות, וכמובן בטמפרטורה נמוכה (טבלה 6). למעט הזן תמני, הזנים הצהיבו באותו קצב במשך שלשה חדשי אחסון, אך בחודש הרביעי הזן ברש השיג את התמני. שהייה ב-16 מ"צ עיכב הצהבה ב-2-3 יחידות זווית גוון, אך לא ידוע עדיין עם זה משמעותי מבחינה מסחרית.

פליטת פד"ח באתרוגים בשקיות עלה משך תקופת האיחסון, כצפוי. הבדלים בין זנים ובין משטרי טמפרטורה היו קשורים יותר לרגישות לנזקי צינה. בגדול, פליטת פד"ח מעל 5 מיקרול'גר' היה מלווה עם דרגת צינה מעל 2.0 (איור 3), וייתכן שהפד"ח הוא תוצאה מנשית נזק או מפטריות שהתפתחו בשקעים הרכים של נזק הצינה.

מחקר זה הוכיח שיש שונות ברגישות של זני אתרוג לטיפולים, טמפרטורות ותקופות איחסון. הזן התמני היה הכי רגיש (על אף היותו גדול ממדים עם קליפה עבה) והזנים ברש וקלברי היו הכי עמידים לתנאי איחסון. נראה שאפשר לאחסן אתרוגים בשקיות פוליאיתילן לתקופות של לפחות חודשיים ב-8 או 12 מ"צ עם שהייה ב-16 מ"צ קודם, ושזנים יותר עמידים אפשר לאחסן שלשה חודשים או יותר.

לא התפרסם כל מידע מניסויים אלו, פרט לדיווחים בעל פה לחקלאים שסיפקו את האתרוגים.

Variety	Orchard		% wt loss	
			6 weeks	12 weeks
Halperin	Nyman	11C		
		Control	5.9	10.0
		Brush 38	6.7	11.5
		XF film	4.2	6.8
		Brush + XF	4.7	7.6
Rami	Nyman	11C		
		Control	6.8	12.7
		Brush 38	7.0	12.1
		XF film	4.8	7.8
		Brush + XF	5.5	8.4
Temani	bet hilqiya	11C		
		Control	6.9	11.5
		Brush 38	7.4	12.8
		XF	5.6	11.8
		Brush 38+XF	4.6	10.5
Braverman	Bet Hilqiya	11C		
		Control	9.3	14.9
		Brush 38	9.2	16.5
		XF film	5.4	11.9
		Brush + XF	5.4	11.3
Chazon Ish	Friedman	Control	6.1	9.8
		Brush 38	7.0	11.2
Ragil	Yashresh	11C		
		Control	9.7	16.5
		Brush 38	8.2	15.1
		XF	7.9	13.0
		Brush 38+XF	6.2	11.6
Ragil	Antman	11C		
		Control	5.5	9.5
		Brush 38	5.0	9.5
		XF	4.9	9.1
		Brush 38+XF	4.1	8.0

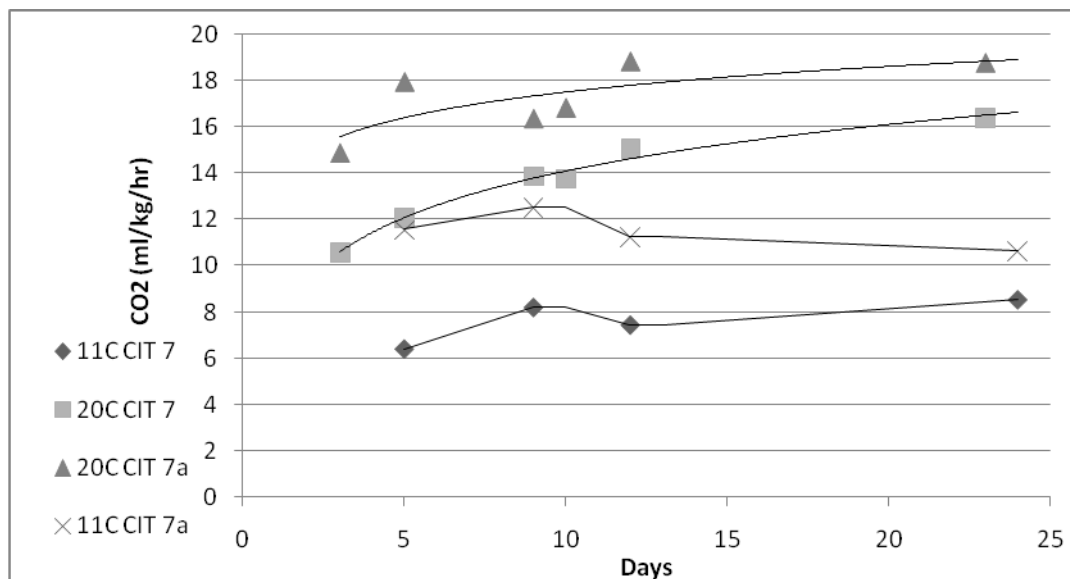
טבלה 1. איבוד מים מאתרוגים
מזנים שונים בעקבות אריזה ב עם
XF או בלי הברשה.

CIT bags 1 month at 20°	Water vapor trans.	Perforations/mm	Weight loss (%)	Hue°	CO ₂ (µl/g/h)	H ° change
1	High	4	7.2	90.2	5.6	29.4
5	High	8	7.2	96.0	3.5	26.6
6	High	16	7.0	94.8	2.3	29.0
7	Low	4	3.2	95.0	5.3	28.7
8	Low	8	3.0	93.8	3.8	30.0
9	Low	16	3.3	93.5	2.4	30.8

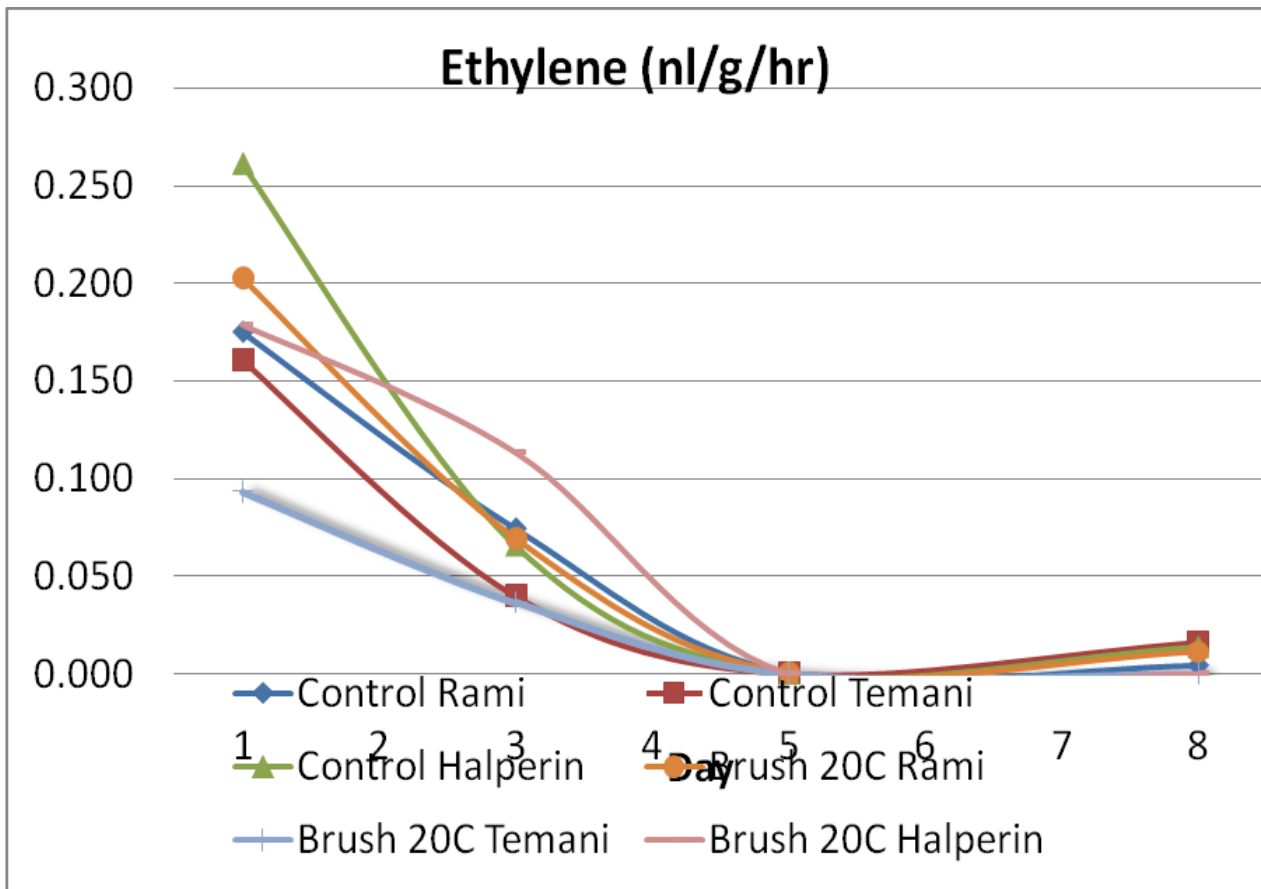
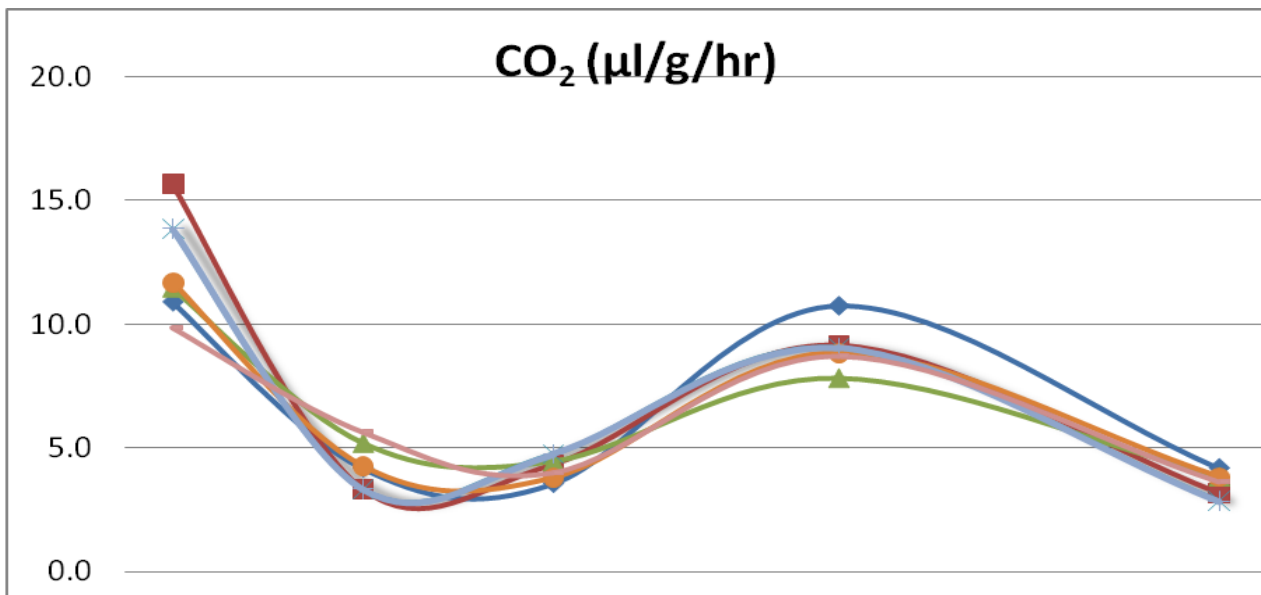
טבלה 2. השפעת אריזה בשקיות CIT שנות על איבוד מים, זווית גוון, ופליטת פח"ד באתרוגים מזן חזון איש ורגיל.

		Permeability	wt. loss (%)	l	c	h	Δ h°
11C	CIT 7	Low	0.9	56	37	114	7.9
	CIT 7a	Lower	0.6	57	36	114	6.3
20C	CIT 7	Low	4.0	66	43	102	19.1
	CIT 7a	Lower	3.1	63	39	107	13.5

טבלה 3. השפעת אריזה בשקיות CIT שנות ב-11 או 20 מ"צעל איבוד מים וזווית גוון באתרוגים מזן רגיל.

איור 2. השפעת איחסון אתרוגים (זן רגיל) ב-11 או 20 מ"צ באריזות שונות על הצטברות פחמן דו-חמצני.

איור 1. פליטת אתילן ופחמן דו-חמצני מאתרוגים מהזנים רמ"י, תמני, והלפרין בענבות הברשה ב-20 מ"צ. הפירות אוחסנו ב-20 מ"צ במשך 8 ימים לאחר הטיפול.

Initial color	Storage T°	Bag type	Change in H°	Wt. loss (%)
Yellow	4	Control	6.4	3.5
		XF	4.9	2.7
		polypropylene	4.2	1.3
		polyethylene	0.6	0.3
Green	4	polypropylene	7.1	0.8
	11	polypropylene	29	1.8
	20	polypropylene	20	1.8
	4	polyethylene	1.5	0.9
	11	polyethylene	17	0.9
	20	polyethylene	5.2	0.4

טבלה 4. השפעת דרגת הבשלה, טמפרטורה, וסוג אריזה על שינוי בזווית גוון ואיבוד משקל באתרוגי 'הלפרין'.

חזון איש	משקל התחלתי	חודשי איחסון ושבוש שהייה בחיי מדף								
		1	20°	2	20°	3	20°	4	20°	
12°	231	3.2	5.6	5.2	7.7	9.3	13.3	13.5	17.9	
12°	ניילון 265	0.5	0.8	0.9	1.2	1.4	1.7	1.5	1.9	
16°-12°	263	3.4	5.9	5.6	7.7	9.4	12.7	10.8	14.5	
16°-12°	ניילון 250	0.5		0.9	1.1	1.4	1.7	1.4	1.7	
8°	254	3.9	6.5	7.2	10.3	11.6	16.7	14.3	20.5	
8°	ניילון 274	0.4	0.5	0.6	0.9	1.1	1.6	1.2	1.7	
16°-8°	257	3.0	5.3	6.4	9.0	10.4	14.3	10.5	15.9	
16°-8°	ניילון 223	0.4	0.6	0.6	0.9	1.0	1.6	1.6	2.5	
6°	261	6.0	9.0	9.4	13.2	15.6	21.9	17.9	25.1	
6°	ניילון 266	0.3	0.6	0.8	1.1	1.1	1.8	1.8	1.5	
16°-6°	270	5.6	8.8	8.5	11.8	11.4	17.6	15.0	20.0	
16°-6°	ניילון 265	0.3	0.5	0.6	0.9	0.7	1.1	1.9	1.9	
3°	266									
3°	ניילון 264	0.2	0.7	0.6	1.6	1.1				
16°-3°	266	12.9	15.4	11.1	14.3	21.0	27.1	24.9	28.8	
16°-3°	ניילון 261	5.8	8.9	10.2	14.0	17.6	25.7	28.3	###	

קלברי	משקל התחלתי	חודשי איחסון ושבוש שהייה בחיי מדף								
		1	20°	2	20°	3	20°	4	20°	
12°	162	5.2	8.8	8.5	11.5	12.9	17.0	14.8	17.2	
12°	ניילון 162	0.3	0.5	0.6	0.9	1.0	1.4	1.4	1.6	
16°-12°	180	3.4	5.8	5.9	8.5	8.7	11.8	11.8	14.0	
16°-12°	ניילון 169	0.3	0.6	0.6	0.8	1.0	1.3	1.2	1.4	
8°	178	4.4	7.8	7.5	10.4	13.9	18.2	15.8	19.2	
8°	ניילון 171	0.3	0.5	0.5	0.8	0.8	1.1	1.3	1.7	
16°-8°	174	3.8	6.4	8.3	12.0	13.3	17.0	14.3	17.1	
16°-8°	ניילון 176	0.3	0.6	0.5	0.7	0.9	1.4	1.3	1.7	
6°	170	6.1	9.1	9.4	12.8	13.5	18.4			
6°	ניילון 178	0.3	0.5	0.6	1.1	1.0	1.7			
16°-6°	187	4.1	7.0	8.9	12.8	11.8	16.8			
16°-6°	ניילון 191	0.3	0.5	0.6	0.9	0.4	1.6			
3°	174	6.0	9.9	10.2	17.8	15.8	21.4	19.5	23.4	
3°	ניילון 193	0.3	0.5	0.5	0.9	1.1	1.7	1.2	2.0	
16°-3°	176	5.6	9.5	11.6	16.2	16.6	22.1	19.1	23.5	
16°-3°	ניילון 186	0.3	0.5	0.6	1.0	1.0	1.7	1.3	2.1	

ברש (אורדנג)	משקל התחלתי	חודשי איחסון ושבוש שהייה בחיי מדף								
		1	20°	2	20°	3	20°	4	20°	
12°	216	0.4	0.7	0.9	1.1	1.2	1.5	1.6	1.9	
16°-12°	228	0.4	0.7	0.7	0.9	1.3	1.6	2.0	2.7	
8°	240	0.3	0.6	0.5	0.8	0.8	1.4	1.6	1.7	
16°-8°	215	0.3	0.6	0.7	1.1	0.8	1.3	1.7		
6°	248	0.3	0.5	0.8	1.8	1.4	1.0			
16°-6°	241	0.3	0.9	0.7	1.1	1.0	2.3			
3°	226	0.3	0.6	0.6	1.1	1.3	2.4			
16°-3°	272	0.3	0.5	0.5	1.3	1.0	1.1			

תמני	משקל התחלת	חודשי איחסון ושבוש שהייה בחיי מדף								
		1	20°	2	20°	3	20°	4	20°	
12°	197	0.6	0.8	1.0	1.2	1.4	1.8	2.0	2.4	
16°-12°	191	0.6	0.8	1.0	1.3	1.5	2.1	1.9	2.3	
8°	186	0.6	1.0	1.1	1.5	1.5	2.4	2.0		
16°-8°	184	0.5	0.8	1.0	1.2	1.6	2.5	2.6		
6°	206	0.4	0.9	1.2	3.0					
16°-6°	211	0.5	1.0	1.1	2.3	1.3	2.0			
3°	187	0.5	0.9	1.0	3.9					
16°-3°	198	0.5	1.0	0.8	2.1					

טבלה 5. אחוז איבוד משקל של אתרוגים מזני חזון איש (הלפרין), קלברי, ברש (אורדנג) ותמני משך ארבע חודשי איחסון וחיי מדף של שבוע לאחר כל חודש איחסון בטמפרטורות שונות. הזנים ברש ותמני אוחסנו רק בשקיות ניילון, והאחרים אוחסנו עם ובלי עטיפה. ממוצע של 3 פירות לנתון.

חזון איש		זווית גוון (H°) התחלתי	חודשי איחסון ושבוע שהייה בחיי מדף							
			1	20°	2	20°	3	20°	4	20°
12°		126	93	90	85	84	76	75	70	72
12°	ניילון	126	103	90	85	83	78	79	75	79
16°-12°		126	90	88	83	82	75	76	71	74
16°-12°	ניילון	126	106	0.1	84	84	81	81	77	79
8°		126	121	96	106	93	96	85	77	78
8°	ניילון	124	120	102	106	94	93	88	86	81
16°-8°		124	115	94	89	89	87	86	76	74
16°-8°	ניילון	124	118	110	108	95	88	89	84	83
6°		124	125	116	115	103	107	93	94	85
6°	ניילון	123	126	115	119	108	102	92	84	86
16°-6°		123	119	98	106	94	95	83	93	84
16°-6°	ניילון	123	123	109	120	110	102	96	84	83
3°										
3°	ניילון	122	125	111	123	117	121			
16°-3°		122	113	113	118	104	118	94	111	100
16°-3°	ניילון	121	124	110	115	105	115	93	88	89

קלברי		זווית גוון (H°) התחלתי	חודשי איחסון ושבוע שהייה בחיי מדף							
			1	20°	2	20°	3	20°	4	20°
12°		121	109	98	94	92	87	84	86	85
12°	ניילון	121	123	115	108	100	90	88	85	84
16°-12°		121	112	103	93	90	89	88	84	84
16°-12°	ניילון	123	116	105	115	100	93	92	92	91
8°		121	125	120	117	104	104	100	97	92
8°	ניילון	123	124	122	114	111	103	99	92	85
16°-8°		122	124	114	116	106	108	105	93	91
16°-8°	ניילון	123	124	122	124	115	109	100	93	90
6°		121	125	117	118	101	109	102		
6°	ניילון	122	125	124	124	123	109	103		
16°-6°		122	125	115	113	104	109	95		
16°-6°	ניילון	122	124	124	117	115	108	107		
3°		121	124	119	116	109	110	104	107	103
3°	ניילון	123	124	124	120	118	114	109	106	107
16°-3°		122	124	118	121	116	115	107	109	101
16°-3°	ניילון	123	123	124	122	121	115	111	114	108

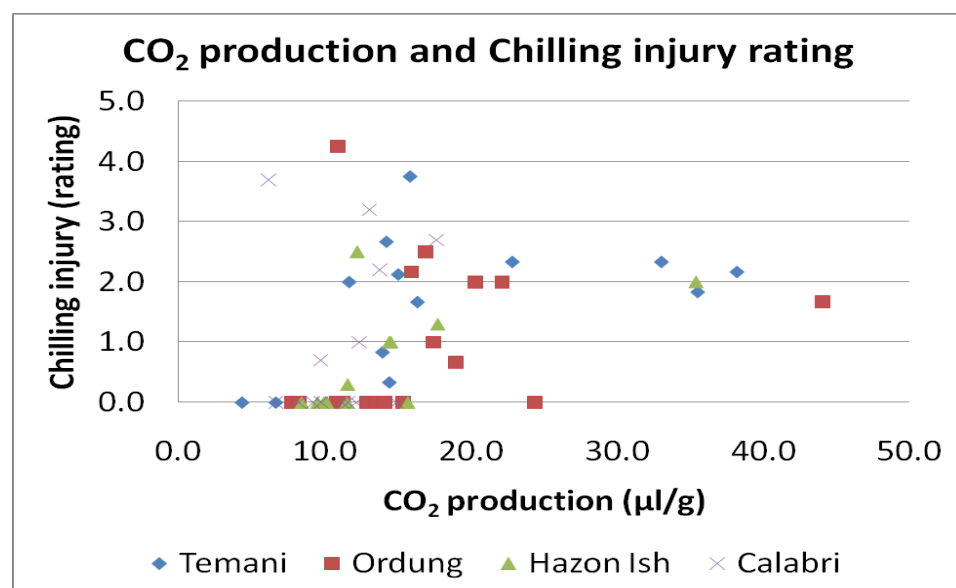
קלברי		זווית גוון (H°) התחלתי	חודשי איחסון ושבוע שהייה בחיי מדף							
			1	20°	2	20°	3	20°	4	20°
12°		124	110	107	90	89.7	82.7	84.7	76	74.7
16°-12°		126	118	115	90.5	90	82.7	84.7	76	74.7
8°		125	123	119	106	103	97.3	96	91	86
16°-8°		125	128	125	117	118	98	97.7	95	
6°		124	128	124	111	101	101	83		
16°-6°		122	119	112	114	101	113	109		
3°		125	128	123	111	100	110	104		
16°-3°		125	125	120	124	104	112	98		

ברש	טמפ. איחסון	זווית גוון (H°) התחלתי	חודשי איחסון ושבוע שהייה בחיי מדף							
			1	20°	2	20°	3	20°	4	20°
12°	ניילון	122	105	92	78	78	75	73	75	75
16°-12°	ניילון	120	116	108	91	90	77	76	81	80
8°	ניילון	123	122	124	116	112	96	94	92	
16°-8°	ניילון	124	123	119	104	96	101	91	80	
6°	ניילון	124	122	115	111					
16°-6°	ניילון	124	119	113	111	101	107	105		
3°	ניילון	125	130	123	118	87				
16°-3°	ניילון	124	121	118	103					

טבלה 6. זווית גוון (H°) של אתרוגים מזני חזון איש (הלפרין), קלברי, ברש (אורדונג) ותמני משך ארבע חדשי איחסון וחיי מדף של שבוע לאחר כל חודש איחסון בטמפרטורות שונות. הזנים ברש ותמני אוחסנו רק בשקיות ניילון, והאחרים אוחסנו עם ובלי עטיפה. ממוצע של 3 פירות לנתון.

זן ומשטר טמפ.	חדשי אחסון			זן ומשטר טמפ.	חדשי אחסון			
Hazon Ish	2	3	4	Calabri	2	3	4	
3°				3°		2.3	2.5	
3°	ניילון	3.3	נזרק	3°	ניילון	2.2	1.0	0.0
16°-3°		2.5	נזרק	16°-3°		0.0	1.7	3.7
16°-3°	ניילון	3.5	3.0	16°-3°	ניילון		3.2	3.7
6°		2.0	3.3	6°		3.5	2.7	נזרק
6°	ניילון	0.3	2.0	6°	ניילון		2.7	נזרק
16°-6°		2.2	2.2	16°-6°			2.8	נזרק
16°-6°	ניילון	0.0	2.5	16°-6°	ניילון		0.0	נזרק
8°		0.5	2.8	8°		0.7	0.0	1.7
8°	ניילון	1.0	1.0	8°	ניילון		0.7	2.2
16°-8°		0		16°-8°			0.0	0.0
16°-8°	ניילון	0	1.3	16°-8°	ניילון		0.0	0.0
12°		0	0	12°		0	0	0
12°	ניילון	0	0	12°	ניילון	0	0	0
16°-12°		0	0	16°-12°		0	0	0
16°-12°	ניילון	0	0	16°-12°	ניילון	0	0	0
Ordung	2	3	4	Temani	2	3	4	
3°		1.7	נזרק	3°		2.3	נזרק	נזרק
16°-3°		1.0	נזרק	16°-3°		2.1	נזרק	נזרק
6°		2.5	נזרק	6°		1.7	נזרק	נזרק
16°-6°		2.0	נזרק	16°-6°		0.8	2.2	3.0
8°		2.2	4.3	8°		0.0	2.3	2.0
16°-8°		0.7	2.0	16°-8°		0.0	1.8	3.8
12°		0.0	0.0	12°		0.0	0.3	2.7
16°-12°		0.0	0.0	16°-12°		0.0	0.0	0.0

טבלה 7. דרגת נזק צינה של (אינ=0; חמור=5) אתרוגים מזני חזון איש (הלפרין), קלברי, ברש (אורדונג) ותמני במשך ארבע חדשי איחסון וחיי מדף של שבוע לאחר כל חודש איחסון בטמפרטורות שונות. הזנים ברש ותמני אוחסנו רק בשקיות ניילון, והאחרים אוחסנו עם ובלי עטיפה. ממוצע של 3 פירות לנתון.

איור 3. תלות בין דרגת נזק צינה ופליטת פחמן דו-חמצני מאתרוגים מהזנים חזון איש (הלפרין), קלברי, ברש (אורדונג) ותמני במשך ארבע חדשי איחסון וחיי מדף של שבוע לאחר כל חודש איחסון בטמפרטורות שונות. הזנים ברש ותמני אוחסנו רק בשקיות ניילון, והאחרים אוחסנו עם ובלי עטיפה. ממוצע של 3 פירות לנתון.

סיכום עם שאלות מנחות

נא להתייחס לכל השאלות בקצרה ולעניין, ב-3 עד 4 שורות לכל שאלה (לא תובא בחשבון חריגה מגבולות המסגרת המודפסת).

שיתוף הפעולה שלך יסייע לתהליך ההערכה של תוצאות המחקר.

הערה: נא לציין הפנייה לדו"ח אם נכללו בו נקודות נוספות לאלה שבסיכום.

מטרות המחקר תוך התייחסות לתוכנית העבודה.
מטרותינו היו לפתח שיטת אחסון שישלב שמירת צבע מעונת הקטיפה ועד לשיווק יחד עם הגנה בפני איבוד משקל והופעת נזקי צינה.
עיקרי הניסויים והתוצאות.
נבחנו סוגים שונים של פלסטיק לשמירת טיבם של ששה זנים של אתרוג בטמפרטורות 4,6,8,12, ו-20 מ"צ, עם או בלי הברשה במים ב-38 מ"צ לפני האריזה. הטיפול הכי מועיל לשמירת משקל וצבע היה עטיפה בשקיות פוליאיתילן, ללא הברשה. הזנים 'ברש' (ארדנג) וקלברי נשמרו הכי טוב, והזן תמני היה הכי רגיש. שהייה ב-16 מ"צ לפני העברה ל-8 או 12 מ"צ הפחיתה הצהבה אך לא הפחית נזק צינה בפרות שאוחסנו ב-6 או 3 מ"צ.
מסקנות מדעיות וההשלכות לגבי יישום המחקר והמשכו. האם הושגו מטרות המחקר לתקופת הדוח?
הברשה לא השפיעה על פליטת פח"ד או אתילן מאתרוגים מטופלים. אין קשר בין פליטת פח"ד לשינוי צבע, אבל נזקי צינה כן מלווים בפליטת פח"ד. עטיפה בשקיות בלמה איבוד משקל שנגרם ע"י הברשה. אריזות פוליאיתילן הועילו יותר מפוליאפרופילן או מלמינטיים (CIT) לשימור אתרוגים. יתכן שהייה ב-16 ואחסון ב-8-12 מ"צ יאפשר שימור אתרוגים לתוך ארוך יחסית ולייצוא ימי לעומת אווירי.
בעיות שנותרו לפתרון ו/או שינויים (טכנולוגיים, שיווקיים ואחרים) שחלו במהלך העבודה; התייחסות המשך המחקר לגביהן, האם יושגו מטרות המחקר בתקופה שנותרה לביצוע תוכנית המחקר?
יש לבחון שימוש באריזות כמותיות לעומת לפירות בודדים לשימור אתרוגים ובזה לחסוך במשאבים.
הפצת הידע שנוצר בתקופת הדו"ח: פרסומים בכתב - <u>ציטט</u> ביבליוגרפי כמקובל בפרסום מאמר מדעי; פנטטים - יש לציין שם ומס' פטנט; הרצאות וימי עיון - יש לפרט מקום, תאריך, ציטוט ביבליוגרפי של התקציר כמקובל בפרסום מאמר מדעי.
אין, חוץ משיחות עם כמה מגדלים המספקים את הפירות.
פרסום הדוח: אני ממליץ לפרסם את הדוח: (סמן אחת מהאופציות)
רק בספריות <
ללא הגבלה (בספריות ובאינטרנט) X <
חסוי – לא לפרסם <
האם בכוונתך להגיש תוכנית המשך בתום תקופת המחקר הנוכחי? לא

*יש לענות על שאלה זו רק בדוח שנה ראשונה במחקר שאושר לשנתיים, או בדוח שנה שניה במחקר שאושר לשלוש

שנים